

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I. Opozycja jako czynnik wpływu i zmiany politycznej	13
1. Władza i opozycja	13
1.1. Konstytucjonalizm i legitymizacja opozycji	16
1.2. Parlamentaryzm i opozycja parlamentarna	23
2. Inkorporacja konfliktu społecznego w systemie reprezentacji	26
2.1. Modele podziałów socjopolitycznych	29
3. Modele i typologie opozycji parlamentarnej	32
3.1. Wybrane typologie w literaturze zachodniej	36
3.2. Wybrane typologie w literaturze polskiej	44
4. Zjawisko „znikania” opozycji i depolityzacja	48
4.1. Demokracja deliberatywna	51
Rozdział II. Zjednoczone Królestwo: archetyp opozycji parlamentarnej	56
1. Geneza brytyjskiego systemu parlamentarnego i opozycji	56
2. Proces instytucjonalizacji opozycji	63
2.1. Rywalizacja partyjna w Izbie Gmin	68
3. Prerogatywy i struktura opozycji	74
3.1. Lider opozycji	74
3.2. Gabinet cieni	77
3.3. Debaty i większość w Izbie Gmin	79
3.4. Zapytania w Izbie Gmin	80
3.5. Petycje	83
4. Przyszłość instytucjonalna parlamentu Zjednoczonego Królestwa	84

Rozdział III. Niemcy: między modelem koncyliacyjnym i konfrontacyjnym	89
1. Monarchiczna tradycja parlamentaryzmu niemieckiego	89
1.1. System totalitarno-nazistowski i opozycja	94
1.2. Opozycja w III Rzeszy	97
2. Konstytucyjne gwarancje prawa do opozycji	99
2.1. Status opozycji parlamentarnej	102
2.2. Federalizm i opozycja	105
3. Instytucjonalizacja funkcji opozycji	107
3.1. Frakcje parlamentarne	108
3.2. Organizacja pracy Bundestagu i opozycja	111
4. Procedury obrad Bundestagu i konstruktywna opozycja	114
4.1. Niemiecki model opozycji kooperatywnej	119
Rozdział IV. Francja: trudna i opóźniona instytucjonalizacja opozycji	122
1. V Republika: opozycja w warunkach systemu semiprezydenckiego	122
1.1. Opozycja antysystemowa	130
1.2. „Trzecia droga” Giscarda d’Estaing	133
2. Alternacja władzy i koabitacja	135
2.1. Koabitacja jako regulowana alternacja władzy	137
3. Zmiany instytucjonalne i opozycja	141
3.1. Reforma konstytucyjna z 2008 roku	142
3.2. Funkcje kontrolne	147
4. Bilans reform instytucjonalnych i stabilność rządowa	149
Rozdział V. Włochy: od zablokowanej demokracji do alternacji władzy	152
1. System polityczny bez alternacji władzy	152
1.1. „Pierwsza” Republika	153
1.2. Kryzys i upadek „pierwszej” Republiki	157
2. Opozycja w doktrynie włoskiego prawa konstytucyjnego	161
2.1. Zmiany regulaminów parlamentarnych	165
2.2. Reformy konstytucji	169
3. Wpływ ordynacji wyborczej na system partyjny	172
3.1. Struktura partyjna i opozycja	175
4. Destrukuryzacja systemu politycznego	178
4.1. Destrukuryzacja systemu partyjnego	181
4.2. Zmiana wyznaczników relewancji opozycji	184

Rozdział VI. Polska: opozycyjność i opozycja jako czynniki zmiany systemowej	188
1. Geneza podziału politycznego	188
1.1. Zachowania opozycyjne w PRL	189
2. Fasadowość demokracji w III RP	193
2.1. Specyfika podziału politycznego	197
2.2. Alternacja władzy	202
3. Konstytucyjne podstawy i praktyka organizowania się opozycji w sejmie	204
3.1. Status ugrupowań opozycyjnych w sejmie	206
3.2. Dyscyplina klubowa i powoływanie organów sejmiku	207
3.3. Decyzje ustawodawcze oraz funkcja kontrolna	210
4. Podział polityczny i opozycja po wyborach w 2015 roku	215
Rozdział VII. Unia Europejska: demokracja bez opozycji parlamentarnej?	224
1. Pierwiastki federalizmu w systemie politycznym Unii Europejskiej	224
1.1. Proces polityczny	230
1.2. Wyjściowe założenia integracji europejskiej	235
2. Mechanizm systemu instytucjonalnego	239
2.1. Opozycja w systemie instytucjonalnym UE	240
3. Kierownictwo parlamentarne, frakcje, komisje, tworzenie koalicji	245
4. Labirynt instytucjonalny i opozycja	250
Zakończenie	255
Punkt wyjścia	255
Opozycja w systemach demokratycznych	256
Opozycja w systemach niedemokratycznych	258
Jakość demokracji i czynniki instytucjonalizacji opozycji	261
Opinia publiczna i opozycja polityczna	263
Bibliografia	266